

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

РАДА ЄВРОПИ

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ТРЕТЯ СЕКЦІЯ

**СПРАВА МЕЛТЕКС ЛТД (MELTEX LTD) ТА
МЕСРОПА МОВСЕСЯНА (MESROP MOVSESYAN) ПРОТИ
ВІРМЕНІЇ**

(Заява № 32283/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

17 червня 2008 року

ОСТАТОЧНЕ

17/09/2008

Дане рішення стане остаточним за обставин, передбачених статтею 44 § 2 Конвенції. Воно може підлягати редакційним правкам.

**В справі Мелтекс ЛТД (Meltex Ltd) і Месропа Мовсесяна
(Mesrop Movsesyan) проти Вірменії,**

Європейський суд з прав людини (Третя секція), засідаючи
Палатою в складі:

Жозеф Касадеваль (Josep Casadevall), *Головуючого*
Елізабет Фура-Сандстром (Elisabet Fura-Sandström),
Боштьян Мю Зупанчіч (Boštjan M. Zupančič),
Алвіна Гюлумян (Alvina Gyulumyan),
Інета Земеле (Ineta Ziemele),
Луїс Лопе Гьєрра (Luis López Guerra),
Енн Пауер (Ann Power), *суддів*

і Сантьяго Куесада (Santiago Quesada), *секретаря секції,*

Провівши закрите засідання 27 травня 2008 року,

Виносить таке рішення, яке було прийнято у зазначений вище день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було порушено за заявою (№32283/04) проти Республіки Вірменія, поданої до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини («Конвенція») товариством з обмеженою відповідальністю Мелтекс ЛТД (Meltex Ltd) («компанія-заявник») та її очільником, паном Месропом Мовсесяном (Mesrop Movsesyan) («другий заявник») 27 серпня 2004 року.

2. Компанію-заявника та другого заявника (разом «заявники») представляли пан М. Мюллер (Mr M. Muller), пан Т. Отті (Mr T. Otty), пан К. Їлдіз (Mr K. Yildiz), пані А. Сток (Ms A. Stock) та пані Л. Клерідж (Ms L. Claridge), юристи Курдського проекту зі захисту прав людини (Kurchish Human Rights Project (KHRP)), розташованого в Лондоні, пан Т. Тер-Єсян (Mr T. Ter-Yesayan) та пані Н. Гаспарян (Ms N. Gasparyan), юристи, що працюють в Єревані, а також пан А. Газарян (Mr A. Ghazaryan). Уряд Республіки Вірменія («Уряд») представляв його Уповноважений, пан Дж. Костанян (Mr G. Kostanyan), представник Республіки Вірменія в Європейському суді з прав людини.

3. 15 червня 2006 року Суд вирішив повідомити Уряд про заяву. Відповідно до положень статті 29 § 3 Конвенції, було вирішено розглянути заяву по суті одночасно з її допустимістю.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Компанія-заявник була заснована в 1995 році має зареєстроване місцезнаходження в Єревані. Другий заявник народився в 1950 році та проживає в Єревані.

A. Передумови справи

1. Участь заявників в телевізійному мовленні

5. Другий заявник вперше розпочав діяльність з телевізійного мовлення в січні 1991 року, коли заснував телевізійну компанію A1+, першу незалежну телевізійну компанію у Вірменії. Спочатку A1+ здійснювала діяльність зі збору, виробництва та поширення новин та інформації. Інформація збиралась і розповсюджувалась в усіх регіонах Вірменії, а також за кордоном через супутниковий зв'язок.

6. В 1991 році A1+ придбала державну ліцензійну радіочастоту, на якій вона певний час здійснювала мовлення. За словами другого заявника, в 1995 році A1+ зазнала утисків з боку держави, пов'язаних з її телевізійними трансляціями: щоденно лунали телефонні дзвінки від посадових осіб з погрозами позбавити A1+ установлених годин мовлення та критикою програм A1+, що сприймаються як такі, що спрямовані проти політики Уряду. A1+ була повідомлена про те, що частоти на мовлення були надані державою для захисту інтересів держави, а не для критики державних органів. Напередодні президентських виборів A1+ відмовилася транслювати виключно проурядовий матеріал. Як наслідок, здійснення компанією мовлення було припинено в травні 1995 року.

7. В 1995 році другий заявник заснував та зареєстрував компанію-заявника. Компанія-заявник була створена як незалежна телевізійна компанія, що знаходилась поза контролем держави. Пізніше другий заявник створив телевізійну компанію A1+ в структурі компанії-заявника. 1 січня 1996 року, готуючись до здійснення телевізійного мовлення компанія-заявник відкрила школу для підготовки персоналу, зокрема, журналістів, операторів та техніків, які згодом почали працювати в штаті компанії-заявника та інших телекомпаній. 25 серпня 1996 року компанія-заявник розпочала телевізійне мовлення, використовуючи можливості та матеріали московської телекомпанії "РЕН" ТВ, російської телевізійної компанії. З часом обсяг матеріалу власного виробництва компанії-заявника істотно зріс.

8. 22 січня 1997 року компанія-заявник отримала від тодішнього Міністерства зв'язку (*ՀՀ կապի և ինֆորմացիայի նախարարություն*) ліцензію, що

дозволило їй встановити телевізійні передавачі в Єревані і провадити мовлення в дециметровому діапазоні хвиль через канал А1+. Ліцензія була видана строком на 5 років.

9. У вересні 1999 року компанія-заявник заснувала «Хамаспюр» («Hamaspur») – мережу з дев'яти приватних ліцензованих регіональних телекомпаній, що здійснюють мовлення 24 години на добу. За словами заявників, телемережа була широко відома як один з небагатьох незалежних голосів в телевізійному мовленні Вірменії. Основний акцент робився на поширення незалежних, добре оброблених новин та аналітики. Обсяг мовлення включав аналіз міжнародних та вітчизняних новин (30%), рекламу (32%) та різноманітні розважальні програми.

2. Зміни в законодавстві та результати його застосування

10. В 2000-2001 роках відбулися зміни в законодавстві в сфері теле- та радіомовлення. Законом про телевізійне та радіомовлення («Հեռուստատեսության և ռադիոյի մասին» ՀՀ օրենք – «Закон про мовлення»), прийнятим в жовтні 2000 року, було визначено новий державний орган – Національну комісію з телебачення та радіомовлення (Հեռուստատեսության և ռադիոյի ազգային հանձնաժողով – «НКТР»), завданням якої було здійснення ліцензування, а також нагляд за діяльністю приватних теле- та радіокомпаній. НКТР являла собою орган державної влади, до складу якого входило 9 членів, що призначаються Президентом Вірменії. Закон про мовлення також встановлював нову процедуру ліцензування, відповідно до якої ліцензія на мовлення видавалась за результатами конкурсу, що проводився НКТР відповідно до переліку доступних частот.

11. Протягом 2001 року всі існуючі ліцензії на мовлення були тимчасово перереєстровані НКТР до того часу, поки будуть оголошені відповідні конкурси.

12. 3 вересня 2001 року НКТР замінила ліцензію компанії-заявника на нову. Нова ліцензія була видана на частоту 37 зі строком дії до 22 січня 2002 року.

13. 23 листопада 2001 року НКТР вирішила відкласти проведення конкурсу на частоту 37 до прийняття відповідних норм і правил та дозволила компанії-заявнику продовжувати здійснювати мовлення на частоті 37 на невизначених термін до того часу, поки не буде оголошений відповідний конкурс.

14. 28 грудня 2001 року був прийнятий Закон про Регламент Національної комісії з телебачення та радіомовлення («Հեռուստատեսության և ռադիոյի ազգային հանձնաժողովի կանոնակարգ» ՀՀ օրենք - «Закон про Регламент НКТР»).

15. 24 січня 2002 року НКТР прийняла Рішення № 4 Про затвердження правил проведення конкурсів на отримання ліцензії на теле- та радіомовлення (ՀՀ հեռուստատեսության և ռադիոյի ազգային հանձնաժողովի որոշում Հեռուստառադիոհաղորդումներին

հեռարձակման լիցենզավորման մրցույթի կարգը հաստատելու մասին – «Правила проведения конкурса»).

3. Конкурс на частоту 37 та його результати

16. 19 лютого 2002 року НКТР оголосила конкурс на різноманітні частоти на мовлення, включаючи частоту 37.

17. Компанія-заявник і дві інші компанії, Шарм Лтд (Sharm Ltd) та Дофін ТВ Лтд (Dofin TV Ltd), подали заявки на частоту 37. Компанія-заявник стверджувала, що Шарм Лтд (Sharm Ltd) ніколи раніше не працювала в сфері телевізійного мовлення і основним напрямком її діяльності була організація розважальних заходів для молоді та студентів. Жоден з працівників Шарм Лтд (Sharm Ltd) не мав досвіду роботи в професійній журналістиці, крім того компанія на мала приміщень, обладнання, фінансової чи технічної інфраструктури для того, щоб розпочати мовлення на день подачі нею заявки. Також компанія-заявник стверджувала, що Дофін ТВ Лтд (Dofin TV Ltd) була створена менш, ніж за місяць до конкурсу, і не мала ніякого досвіду в сфері мовлення.

18. 1 квітня 2002 року, до оголошення переможця конкурсу, компанія-заявник подала позов до Господарського суду (*ՀՀ տնտեսական դատարան*) проти НКТР, стверджуючи, що НКТР порушила ряд правових норм при оголошенні конкурсу.

19. 2 квітня 2002 року НКТР провела голосування, що базувалося оцінці певних параметрів, і визнала Шарм Лтд (Sharm Ltd) переможцем конкурсу на частоту 37.

20. 3 квітня 2002 року телеканал А1+ припинив своє мовлення.

21. 16 квітня 2002 року компанія-заявник подала до Господарського суду додатковий позов, вимагаючи, крім іншого, скасування рішення від 2 квітня 2002 року.

22. 25 квітня 2002 року Господарський суд відхилив позов компанії-заявника.

23. У невстановлений день компанія-заявник подала апеляцію в Касаційний суд (*ՀՀ վճարելի դատարան*).

24. 14 червня 2002 року Касаційний суд відхилив цю апеляцію. Ці судові розгляди є об'єктами заяви № 37780/02, поданої в Суд, що розглядаються окремо.

25. За словами заявників, через відсутність досвіду у сфері мовлення та достатніх ресурсів, Шарм Лтд (Sharm Ltd) так і не вдалось розпочати мовлення і лише через дев'ять місяців вона продала контрольний пакет акцій іншій юридичній особі.

**В. Конкурси на частоту 25, частоти 31, 39 та 51, частоти 3 та 63,
частоту 56.**

1. Конкурс на частоту 25

26. 27 травня 2003 року був оголошений конкурс на мовлення на частоті 25. Компанія-заявник та інша компанія, Вірменія ТВ (Armenia TV), подали заявки на участь у конкурсі.

27. Конкурс відбувся 7 червня 2003 року. Кожному учаснику було надано 30 хвилин на представлення своєї заявки, а далі відводилося по 15 хвилин на кожного для відповідей на питання від НКТР.

28. 11 червня 2003 року НКТР шляхом рейтингового голосування визнала переможницею конкурсу компанію Вірменія ТВ (Armenia TV). Копія рішення була надіслана компанії-заявнику 12 червня 2003 року. В ньому зазначалось:

«Відповідно до розділів 37 та 50 [Закону про мовлення], розділів 30, 31 та 63 Закону про Регламент [НКТР] і параграфу 19 Рішення № 4 [НКТР] від 24 січня 2002 року про затвердження [Правил проведення конкурсу] та приймаючи до уваги результати конкурсу на телевізійне мовлення на дециметровій частоті 25 на території Єревану [НКТР] вирішила (1) визнати переможцем конкурсу на телевізійне мовлення ЗАТ Вірменія ТВ (Armenia TV CJSC) на дециметровій частоті 25 на території Єревану і (2) видати ліцензію на телевізійне мовлення ЗАТ Вірменія ТВ (Armenia TV CJSC)».

29. 24 червня 2003 року другий заявник звернувся з листом до Голови НКТР з вимогою надати мотивовану відповідь стосовно відмови у видачі ліцензії.

30. Листом від 1 липня 2003 року НКТР повідомила другого заявника, що:

«...при видачі ліцензії через процедуру проведення конкурсу, [НКТР] приймає лише рішення про визначення кращої з організацій переможцем конкурсу надання або відмову в наданні ліцензії. [Компанію-заявника] не було визнано кращою організацією при проведенні конкурсу на частоту 25».

2. Конкурс на частотах 31, 39 та 51

31. 15 жовтня 2002 року НКТР оголосила новий конкурс на мовлення на інших п'яти частотах.

32. Компанія-заявник подала заявки на отримання трьох із п'яти частот, а саме частот 31, 39 та 51.

33. 18 листопада 2002 року проведення конкурсу було зупинено у зв'язку з судовими справами, порушеними проти НКТР деякими іншими учасниками конкурсу.

34. 18 липня 2003 року НКТР шляхом проведення рейтингового голосування визначила переможців конкурсів: частота 31 була надана АрменАакоб ТВ (ArmenAakob TV), частота 39 – ТВ 5 (TV 5), а частота 51 – Єреван ТВ (Yerevan TV). Рішення НКТР були аналогічні за формулюванням до рішення від 11 червня 2003 року. Копії цих рішень були надіслані компанії-заявнику 19 липня 2003 року.

35. В невстановлений день, другий заявник звернувся листом до Голови НКТР, вимагаючи надати інформацію щодо причин відмови у видачі йому ліцензії відповідно до розділу 51 Закону про мовлення. Другий заявник також вимагав від НКТР прийняти рішення про відмову у видачі йому ліцензії за підсумками розгляду заявки компанії-заявника відповідно до вимог розділів 63 та 67 Закону про Регламент НКТР. Він також просив НКТР надати результати розгляду заявки компанії-заявника, протоколи засідань НКТР і окремі думки членів НКТР.

36. В іншому листі другий заявник просив Голову НКТР надати копії заявок на участь у конкурсі компаній, які були визнані переможцями конкурсів стосовно частот 25, 31, 39 та 51.

37. Двома листами, обидва датовані 11 серпня 2003 року, НКТР дала відповідь аналогічну до наданої в листі від 1 липня 2003 року. В листах також зазначалось, що другий заявник може особисто ознайомитись з протоколами засідань і відповідними заявками в приміщенні НКТР, де також може зробити фотокопії заявок за допомогою власних технічних засобів.

3. Конкурси на частоти 3 та 63

38. У невстановлений день, НКТР оголосила про проведення конкурсів та мовлення на частотах 3 та 63.

39. Компанія-заявник та дві інші компанії, AP ТВ (AR TV) та Кінемакс (Cinemax), подали заявки на участь у конкурсі на мовлення на двох частотах.

40. 13 жовтня 2003 року НКТР провела рейтингове голосування і обрала переможців конкурсів: частота 3 була надана AP ТВ (AR TV), а частота 63 – Кінемакс (Cinemax). Рішення НКТР були ідентичні за формулюванням до попередніх. Копії цих рішень були надіслані компанії-заявнику 14 жовтня 2003 року.

41. 21 жовтня 2003 року НКТР відповіла на запит другого заявника щодо мотивів ухвалення своїх рішень таким самим чином, як і попереднього разу.

4. Конкурс на частоту 56

42. 19 листопада 2003 року НКТР оголосила про проведення конкурсу на останню вільну частоту, а саме 56.

43. Компанія-заявник та три інші компанії подали заявки на участь у конкурсі.

44. 29 грудня 2003 року НКТР шляхом проведення рейтингового голосування прийняла рішення та надала ліцензію на мовлення Єркір Медіа ТВ (Yerkir Media TV). Рішення НКТР було ідентичним за формулюванням до попередніх. Копія рішення була надіслана компанії-заявнику 30 грудня 2003 року.

45. 22 січня 2004 року НКТР відповіла на запит другого заявника таким саме чином, що і попереднього разу.

5. Проведення у справах щодо підстав для відмови в задоволенні зазначених вище заявок

46. 29 вересня 2003 року компанія-заявник подала два позови до Господарського суду зі скаргою на бездіяльність НКТР. Зокрема, компанія-заявник зазначала, що НКТР була зобов'язана відповідно до розділу 51 Закону про мовлення повідомити письмово про причини відмови у видачі ліцензії на мовлення у конкурсах на частоту 25 та частоти 31, 39 та 51 у десятиденний строк з дня прийняття відповідних рішень, і відповідно до розділу 63 Закону про Регламент НКТР ухвалити рішення про видачу або про відмову в видачі ліцензії щодо кожної поданої заявки. Компанія-заявник вважала, зокрема, що неповідомлення НКТР причин відмови і ухилення від ухвалення будь-якого рішення щодо заявок компанії є незаконним, а також про те, що закон зобов'язує НКТР мотивувати відмови у задоволенні заявок.

47. 22 березня 2004 року компанія-заявник подала інший позов, що доповнює два перші, з тими ж самими вимогами по відношенню до конкурсів на мовлення на частотах 3 та 63, а також на частоті 56.

48. 23 березня 2004 року Господарський суд відмовив у задоволенні позовів з мотивів їх необґрунтованості. Відмовляючи в задоволенні позовів, вивчивши доводи сторін, Господарський суд, зокрема, зазначив:

«Зі змісту розділу 47 [Закону про мовлення], розділів 30, 47, 61 та 63 Закону про Регламент [НКТР], пунктів 18 та 19 [Правил проведення конкурсу] вбачається, що [НКТР] мала ухвалити лише одне з рішень, передбачених розділом 63 Закону про Регламент [НКТР]; і в ситуаціях, що є предметом судового розгляду, [НКТР] ухвалила рішення про визнання переможцем та надання ліцензії на теле- і радіомовлення не стосовно кожної заявки, проте за результатами проведених конкурсів. Вище зазначене також прямо випливає зі змісту розділу 61 пункту 2 Закону про Регламент [НКТР], відповідно до якого рішення про надання ліцензії на теле- та радіомовлення має бути прийняте [НКТР] за результатами проведеного конкурсу, а не за результатом розгляду заявки.

Закон фактично розрізняє випадки, коли ліцензії видаються на підставі результатів конкурсу і коли вони надаються без проведення конкурсу, наприклад, ліцензії на кабельне мовлення. І тому, ґрунтуючись на результатах конкурсу, [НКТР] ухвалила одне з рішень, передбачених розділом 63 Закону про Регламент [НКТР], а саме про надання ліцензії на телевізійне та радіомовлення.

...

Рішення [НКТР] про надання ліцензії переможцю конкурсу не може тлумачитись інакше, як рішення про відмову надати ліцензію іншим заявникам. Після прийняття [НКТР] рішення про визначення переможця конкурсу та видачу йому ліцензії не може мати місце будь-яка невизначеність щодо інших учасників конкурсу щодо того, чи відмовлено їм у задоволенні їхніх заявок, оскільки їм повідомлено про переможця конкурсу, отже вони, відповідно, не перемогли.

...

В ході судового розгляду встановлено, що [НКТР], у відповідності до вимог розділу 50 Закону про мовлення, розділу 63 Закону про Регламент [НКТР] і пункту 19 Правил, прийняла рішення про надання ліцензій на телевізійне мовлення і надіслала їх [компанії-заявнику] в строки, визначені розділом 67 Закону про Регламент [НКТР] і пунктом 22 Правил, що підтверджується [листами від 12 червня, 19 липня, 14 жовтня та 30 грудня 2003 року].

Згадані листи фактично служать доказом того, що [НКТР] проінформувала [компанію-заявника] про те, що вона не була визначена як найкраща організація в конкурсній процедурі і, будучи проінформованою про ухвалене рішення, [компанія-заявник] також дізналася, що не виграла ліцензії на телевізійне мовлення на дециметрових частотах 25, 31, 39, 51, 56 та 63 та метровій частоті 3 в зоні міста Єреван, що означає, що її заявка відхилена, і що підтверджує той факт, що [компанія-заявник] була проінформована про причини і правові підстави ухвалення вище зазначених рішень [НКТР], і, зокрема, про те, що [НКТР] при прийнятті рішень керувалася вимогами розділу 50 Закону про мовлення, що встановлюють критерії відбору ліцензіатів.

Таким чином, з урахуванням зазначеного, суд прийшов до висновку, що [другий заявник] був проінформований вчасно та відповідно до вимог закону про рішення, прийняті за результатами конкурсу на отримання ліцензій на телевізійне мовлення на дециметрових частотах 25, 31, 39, 51, 56 та 63 і метровій частоті 3 в зоні міста Єревану, які, по суті, містять підстави і причини відхилення заявок [компанії-заявника]. Таким чином, [НКТР] не проявила бездіяльності та не порушила гарантованих законом прав [компанії-заявника], тому ці позови є необґрунтованими і мають бути відхиленими».

49. 1 квітня 2004 року компанія-заявник подала апеляцію, наводячи такі ж аргументи, що і в первісних позовах.

50. 23 квітня 2004 року Касаційний суд відхилив апеляцію, повторюючи дослівно висновки Господарського суду і зазначаючи:

«За таких обставин аргументи, викладені в апеляції, є необґрунтованими, оскільки вони детально спростовуються висновками, викладеними в рішенні Господарського суду».

6. Провадження стосовно конкурсу на частоту 63

51. 11 грудня 2003 року компанія-заявник подала в Господарський суд позов проти НКТР, оспорюючи її рішення від 13 жовтня 2003 року про надання ліцензії на мовлення на частоті 63 Кінемакс Лтд (Cinemax Ltd). Компанія-заявник заявляла, зокрема, що Кінемакс Лтд (Cinemax Ltd) надала неправдиву, неповну та таку, що вводить в оману інформацію в своїй конкурсній заявці, що проігнорувала НКТР, приймаючи рішення про видачу ліцензії. Крім того, вона зазначила, що Кінемакс Лтд (Cinemax Ltd) не мала ні засобів, ні намірів здійснювати мовлення на частоті і збиралася швидше за все передати свою ліцензію на мовлення компанії Армньюз ТВ (Armnews TV), яка не була зареєстрована як медіа компанія.

52. Під час розгляду справи Господарським судом компанія-заявник подала декілька клопотань про витребування в НКТР певних документів, які начебто були в її розпорядженні і які, за словами компанії-заявника, мають відношення до розгляду справи, включаючи угоду, укладену між Кінемакс Лтд (Cinemax Ltd) та Армньюз ТВ (Armnews TV), яка нібито містяться в конкурсній заявці першої. Вона також клопотала перед судом про виклик пана С. (Mr S.), голову Армньюз ТВ (Armnews TV) в якості свідка.

53. Господарський суд дослідив клопотання та відмовив у їх задоволенні. В частині витребування певних документів Господарський суд встановив, що компанія-заявник не обґрунтувала неможливості отримання цих доказів самостійно, як того вимагає закон. Також не було обґрунтовано, що докази, про які йде мова, дійсно знаходяться в розпорядженні НКТР. Щодо виклику пана С. (Mr S.), то Господарський суд визнав його непотрібним, оскільки в суду було достатньо письмових доказів для ухвалення рішення щодо предмету спору.

54. 21 січня 2004 року Господарський суд ухвалив рішення, що містило дві з половиною сторінки правового обґрунтування, яким відмовив компанії-заявнику в позові з причин його необґрунтованості. При винесенні рішення, аналізуючи доводи сторін, Господарський суд встановив зокрема, що відповідний конкурс був проведений і рішення прийняте відповідно до закону.

55. 4 лютого 2004 року компанія-заявник подала апеляцію, яка пізніше була доповнена 10 лютого 2004 року, наводячи ті ж аргументи, що і у попередньому позові.

56. 27 лютого 2004 року Касаційний суд відхилив апеляцію, повторюючи дослівно відповідні доводи Господарського суду і зазначаючи:

«За таких обставин аргументи, наведені в апеляції є необґрунтованими, оскільки були детально спростовані висновками, що містяться в рішенні Господарського суду».

57. Що стосується відхилення запитів компанії-заявника, Касаційний суд визначив, що Господарський суд дослідив і відхилив їх обґрунтовано без порушення принципу рівності сторін.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

A. Цивільний процесуальний кодекс

58. Відповідні положення Кодексу, що були чинними на той момент, звучать наступним чином:

Стаття 159: Підстави скасування незаконних актів органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб або оскарження їх дій (бездіяльності)

«Незаконні акти органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб можуть бути скасовані або їх дії (бездіяльність) можуть бути оспорені (в подальшому – скасування незаконних актів), якщо акт, про який йде мова, суперечить закону, та якщо є докази, що він порушує права та/або свободи позивача, гарантовані Конституцією Вірменії та її законами».

В. Закон про телебачення та радіомовлення

59. Відповідні положення Закону про мовлення, що були чинними на той момент, звучать наступним чином:

Розділ 7: Телевізійне та радіомовлення та порядок його здійснення

«У Вірменії телевізійне та радіомовлення здійснюється на підставі ліцензії».

Розділ 20: Антимонопольні гарантії

«Фізичні чи юридичні особи можуть отримати ліцензію для однієї телерадіокомпанії та однієї телевізійної та/або радіокомпанії, що здійснює ефірне мовлення в тій же зоні покриття».

Розділ 37: Національна комісія з телебачення та радіомовлення

«Національна комісія з телебачення та радіомовлення (у подальшому – Національна Комісія) є незалежним органом, що має статус державного агентства, діяльність якої регулюється законом, її регламентом та законодавством Вірменії. Національна Комісія здійснює ліцензування та нагляд за діяльністю виключно приватних телевізійних та радіокомпаній (надалі - телевізійних компаній чи радіокомпаній).

Національна Комісія: (а) здійснює виділення частот на засадах публічності та конкурсних засадах і забезпечує публікування повної інформації про результати конкурсів, ... (с) видає ліцензії...».

Розділ 39: Склад Національної Комісії

«До складу Національної Комісії входять дев'ять членів, які призначаються Президентом Вірменії строком на шість років, за винятком першого складу...»

[Розділи 37 і 39 з урахуванням доповнень від 26 лютого 2007 року

«... Комісія складається з восьми членів».

«Національна Комісія є незалежним регулюючим держаним органом, половину членів якої обирають Національні Збори строком на шість років, а інша

половина призначається Президентом Республіки строком на шість років, за винятком першого складу».]

Розділ 47: Ліцензування. Отримувач ліцензії

«Ліцензія є єдиною правовою підставою для здійснення трансляції телевізійних та радіопрограм і використання певної частоти чи кабельної мережі для мовлення на території Вірменії, крім винятків, встановлених законом.

Ліцензія на телевізійне та радіомовлення видається на конкретну доступну частоту на конкурсній основі...».

Розділ 50: Відбір отримувача ліцензії

«Обираючи отримувача ліцензії відбору Національна Комісія має враховувати:

- (а) переважання програм власного виробництва;
- (б) переважання програм, виготовлених у Вірменії;
- (в) технічні та фінансові можливості заявника; і
- (г) професійний рівень персоналу».

[Розділ 50 з урахуванням доповнень від 3 грудня 2003 року, що набрали чинності 31 січня 2004 року

«... Національна Комісія має належним чином обґрунтовувати свої рішення щодо відбору отримувача ліцензії, відмови у видачі ліцензії чи її анулювання».]

Розділ 51: Підстави для відмови у видачі ліцензії

«Ліцензія не може бути видана, якщо:

- (а) заявник не може бути отримувачем ліцензії відповідно до цього закону;
- (б) інформація, зазначена в заявці, є неточною; чи
- (в) відсутня технічна можливість для здійснення мовлення або заявлена технічна можливість є недостатньою.

Заявник має письмово повідомлятися про причини відмови у видачі ліцензії протягом десяти днів з дня прийняття рішення.

Відмова у видачі ліцензії може бути оскаржена у судовому порядку».

Розділ 54: Строк дії ліцензії

«... Ліцензія на трансляцію теле- та радіопрограм або виготовлення та трансляцію [таких програм] має видаватись теле- та радіокомпаніям:

(а) ... ; (б) строком на п'ять років для здійснення ефірного теле- та радіомовлення».

С. Закон про Регламент Національної Комісії з телебачення та радіомовлення (діє з 28 грудня 2001 року)

60. Відповідні положення Регламенту НКТР звучать наступним чином:

Розділ 30

«Комісія визначає порядок, умови і строки конкурсного процесу на отримання ліцензії на теле- та радіомовлення.

За два місяці до закінчення дії ліцензії або у разі, якщо одна з частот стає вільною (ненаданою), Комісія має оголосити про проведення конкурсу на таку частоту».

Розділ 31

«Комісія зобов'язана: ... (с) видавати ліцензії...».

Розділ 61

«...»

Відповідно до порядку видачі ліцензії, Комісія, на своєму засіданні та у строки, встановлені правилами проведення конкурсу, має прийняти рішення за результатами проведення конкурсу.

Комісія має опублікувати інформацію про місце, час та порядок денний свого засідання в пресі не пізніше, ніж за п'ять днів до дня проведення засідання».

Розділ 63

«Після розгляду заявки, Комісія приймає одне з таких рішень: (а) про видачу ліцензії; чи (б) про відмову у видачі ліцензії».

Розділ 67

«Копія рішення про видачу або про відмову у видачі ліцензії повинні бути належним чином надіслана заявнику протягом десяти днів з дня його прийняття».

D. Рішення № 4 Національної Комісії з телебачення та радіомовлення від 24 січня 2002 року «Про затвердження Правил проведення конкурсу на телевізійне та радіомовлення» (ՀՀ հեռուստատեսության և ռադիոյի ազգային հանձնաժողովի 2002 թ. հունվարի 24-ի որոշում N 4 Հեռուստառադիոհաղորդումների հեռարձակման լիցենզավորման մրցույթի կարգը հաստատելու մասին)

61. Відповідні положення Правил проведення конкурсу, що були чинними на той момент, звучать наступним чином:

«18. Комісія має проводити відкрите рейтингове голосування в порядку, якому заявки розглядаються. Найкраща організація має бути обрана відповідно до результатів рейтингового голосування.

19. Комісія має прийняти рішення про визнання найкращої організації переможцем конкурсу і видати ліцензію на телевізійне та радіомовлення.

20. Комісія має оголосити про своє рішення одразу після його прийняття.

...

22. Копія рішення Комісії має належним чином бути надіслана учасникам конкурсу протягом десяти днів з дня прийняття рішення».

III. ВІДПОВІДНІ ДОКУМЕНТИ РАДИ ЄВРОПИ

A. Рекомендація Комітету Міністрів Rec(2000)23

62. 20 грудня 2000 року Комітет Міністрів Ради Європи ухвалив Рекомендацію Rec(2000)23 для Країн-учасниць про незалежність і функції регулювальних органів у секторі мовлення, в якій він рекомендує, зокрема, що Країни-учасниці мають «включити до національного законодавства положення, а в політику - заходи, які надавали б регуляторним органам сектора мовлення повноваження, що надали б їм можливості виконувати їх завдання, як це й передбачено національним законодавством, ефективно, незалежно й відкрито, відповідно до керівних принципів, викладених у Додатку до цієї Рекомендації».

63. Керівні принципи, наведені у додатку до рекомендації, передбачають, відповідно:

«...

3. Правові норми, що регламентують діяльність регуляторних органів у секторі мовлення, зокрема їхній склад, є визначальним елементом їх незалежності. Отже, вони повинні бути сформульовані таким чином, щоб захистити ці органи від будь-якого втручання, зокрема з боку політичних сил або економічних груп.

4. Для цього спеціальні правила, що стосуються конфлікту інтересів, мають бути визначені для того, щоб уникнути того, що:

- регуляторні органи перебували під впливом політичного тиску;

- члени регуляторних органів виконували якісь функції або мали частки в підприємствах або інших організаціях сектора ЗМІ чи суміжних секторах, що може призвести до конфлікту інтересів у зв'язку з їх членством в регуляторному органі.

5. Крім того, правила мають гарантувати, щоб члени цих органів:

- призначалися за допомогою демократичної та прозорої процедури;

- не могли б отримувати жодного доручення або інструкцій від будь-якої особи чи органу;

- не робили б будь-яких заяв або не вживали б будь-яких дій, що можуть зашкодити незалежності їхніх функцій, чи не використовували б їх у власних цілях.

13. Одним із основних завдань регуляторних органів у секторі мовлення є, зазвичай, видача ліцензій на право мовлення. Основні умови й критерії видачі та продовження ліцензій на мовлення мають бути чітко встановлені законодавством.

14. Норми, що регламентують процедуру ліцензування мовлення, повинні бути чіткими й точними і мають застосовуватися відкрито, прозоро й неупереджено. Рішення регуляторних органів з цього питання мають відповідним чином висвітлюватися.

...

27. Усі рішення й положення, які ухвалюють регуляторні органи, мають бути:

- належним чином обґрунтовані відповідно до національного законодавства;

- відкриті для перегляду компетентними органами відповідно до національного законодавства;

- доступні для громадськості».

В. Декларація Комітету Міністрів «Про незалежність та діяльність регуляторних органів в секторі мовлення» (прийнята Комітетом Міністрів 26 березня 2008 року на 1022-му засіданні Заступників Міністрів)

64. Відповідні витяги з Декларації звучать наступним чином:

«13. В більшості країн-учасниць Ради Європи, члени регуляторних органів призначаються парламентами або главами держав за поданням парламенту. В деяких країнах-учасницях, з тим, щоб забезпечити, що склад регуляторного

органу відображає соціальну та політичну багатоманітність країни, частина або всі члени призначаються неурядовими групами, які виступають представниками суспільства. Крім того у кількох країнах-учасницях законом встановлюються об'єктивні критерії призначення членів.

На противагу цьому, в багатьох країнах члени призначаються одноособовим рішенням одного державного органу, наприклад, главою держави або державного департаменту, часто без визначення чітких критеріїв відбору. Призначення членів регуляторного органу главою держави та/або парламентом іноді критикуються тому, що у таких випадках склад органу буде представляти собою або відображати структури політичної влади в країні.

14. З цього приводу часто висловлювалося занепокоєння, що органи, що здійснюють подання або призначення, можуть чинити тиск на членів після їх призначення. Фактично в деяких країнах-учасницях членів регуляторного органу часто звинувачують, що вони діють від імені державних органів, що їх призначили, або політичних сил, що стоять за цим призначенням».

С. Резолюція 1361(2004) Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ): Дотримання зобов'язань та обов'язків Вірменією, 27 січня 2004 року

65. В пункті 19 цієї Резолюції ПАРЄ зазначено:

«Що стосується свободи вираження поглядів та плюралізму медіа, Асамблея висловлює занепокоєння з приводу подій в аудіовізуальних медіа у Вірменії і виражає серйозні сумніви стосовно плюралізму в електронних медіа, шкодуючи, зокрема, що невизначеність в законі призвела до того, що Національна Комісія з телебачення та радіомовлення отримала необмежені повноваження щодо видачі ліцензій на мовлення на власний розсуд, наприклад, відносно телеканалу А1+».

ПРАВО

I. СТАТУС ПОТЕРПІЛОГО ДРУГОГО ЗАЯВНИКА

66. Суд вважає перш за все необхідним прийняти рішення стосовно статусу потерпілого щодо другого заявника. Він підтверджує, що під терміном «потерпілий», використаним у статті 34 Конвенції, розуміється особа, яка безпосередньо постраждала від дії або бездіяльності, про які йде мова (див., крім іншого, справу *Ватан проти Росії*, №47978/99, § 48, 7 жовтня 2004 року). Суд далі підтверджує, що особа не може скаржитись про порушення її прав в процесі, в якому вона не виступала стороною, навіть якщо вона була акціонером та/або виконавчим директором компанії, що була стороною у процесі (див., крім іншого, *Ф. Сантос Лда. (F. Santos Lda.) та Фахадас (Fachadas) проти Португалії* (dec.) №49020/99, 19 вересня 2000 року, і *Носов проти Росії* (dec.) №30877/02, 20 жовтня 2005

року). Більше того, хоча за певних обставин справи єдиний власник компанії і може розглядатись як потерпіла особа в розумінні статті 34 Конвенції, в тій мірі, в якій це стосується його компанії, (див., крім іншого, *Анкаркрона (Ankarcrona) проти Швеції* (dec.) №35178/97, 27 червня 2000 року; і *Глас Надєжда ЕООД (Glas Nadezhda EOOD) та Анатолій Еленков (Anatoliy Elenkov) проти Болгарії*, №14134/02, §§ 40, ECHR 2007 ...), невизнання юридичної особи як компанії-заявника може бути виправдано тільки у виняткових обставинах, зокрема, де це чітко встановлено, у разі неможливості у компанії звернутись до встановлених Конвенцією установ через її органи, що існують відповідно до статуту компанії або - у випадку ліквідації - через її ліквідаторів (див., наприклад, *Агротексім (Agrotexim) та інші проти Греції*, рішення від 24 жовтня 1995 року, серії А №330, п. 25, § 66; *СіДіАй Холдінг Актієнгеселлшафт (CDI Holding Aktiengesellschaft) та інші проти Словаччини*, №37398/97, 18 жовтня 2001 року; та *Амат-Джі Лтд (Amat-G Ltd) і Мебагхішвілі (Mebaghishvili) проти Грузії*, №2507/03, § 33, ECHR 2005 ...).

67. Суд зазначає, що такі виняткові обставини у даній справі не мали місце (див., на противагу, *Джі. Джей. (G.J.) проти Люксембургу*, №21156/93, § 24, 26 жовтня 2000 року). Суд також зазначає, що другий заявник не надав жодних доказів на підтвердження того, що він дійсно є акціонером компанії-заявника, не кажучи вже про те, що він є її єдиним власником. Він також не надав жодних пояснень на підтримку заяви від власного імені. Відповідно до всіх матеріалів, що знаходяться в розпорядженні Суду, саме компанія-заявник, як юридична особа, подавала заявку на ліцензію, у видачі якої їй було відмовлено, а потім виступала стороною відповідних судових процесів. Всі рішення НКТР і національних судів були ухвалені відносно компанії-заявника, а не відносно другого заявника, який навіть не представляв компанію-заявника у національних судах. Отже, всі матеріали свідчать про те, що відмова у видачі ліцензії та наступні судові процеси безпосередньо стосуються тільки інтересів компанії-заявника, і тому у Суду немає підстав для визнання другого заявника потерпілим в розумінні статті 34 Конвенції.

68. Виходячи з цього, Суд вважає, що заява у тій частині, в якій вона стосується другого заявника, є несумісною *ratione personae* з положеннями Конвенції в розумінні статті 35 § 3, і має бути відхилена згідно з статтею 34 § 4 Конвенції.

69. Тому Суд обмежується розглядом лише тих скарг, які наведені у заяві, і які стосуються компанії-заявника.

II. ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 10 КОНВЕНЦІЇ, ПРО ЯКЕ СТВЕРДЖУЄТЬСЯ

70. Компанія-заявник скаржилася, що відмови у видачі ліцензії на мовлення призвели до перешкоджання її свободі вираження поглядів, гарантованого статтею 10 Конвенції, в якій зазначається:

«1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду».

A. Прийнятність

71. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні статті 35 § 3 Конвенції. Суд також відзначає, що заява не є також непринятною з будь-яких інших обставин. Отже, вона визнається прийнятною.

B. По суті справи

1. Чи мало місце перешкоджання свободі компанії-заявника поширювати інформацію та ідеї

72. Уряд заявив, що в даній справі не було перешкоджання праву компанії-заявника, гарантованому статтею 10. Ліцензії на мовлення були видані на основі порівняння всіх заявок, що подавались при проведенні конкурсу. Заявникам, які програли, не стільки було відмовлено у видачі ліцензії, скільки вони не були визнані переможцями, що і відбулось у випадку з компанією-заявником. НКТР не виносила рішення про відмову у видачі ліцензії стосовно компанії-заявника, вона лише оголосила переможців конкурсів.

73. Компанія-заявник зазначила, що рішення не видавати ліцензію, чи то було воно винесено на основі окремої заявки, чи на основі конкурсу, призводить до відмови у видачі ліцензії. Фактично, оголошення переможця конкурсу призводить до відмови у видачі ліцензії по інших заявках.

74. Суд вважає, що не існує суттєвої різниці, чи то у видачі ліцензії на мовлення відмовлено за окремою заявкою, чи коли така ліцензія не була надана у разі програшу у конкурсі. Не визнавши компанію-заявника переможцем тих конкурсів, в яких вона брала участь, НКТР фактично відмовила в задоволенні заявок компанії-заявника на видачу ліцензії на мовлення. Такі відмови стали перешкоджанням свободі компанії-заявника поширювати інформацію та ідеї (див. *Граузо (Grauso) проти Польщі*, №27388/05, рішення Комісії від 9 квітня 1997 року, неопубліковане; а також, з відповідними змінами, *Вerein Альтернатівз Локалрадіо Берн (Verein Alternatives Lokalradio Bern) та Verein Радіо Дрейекленд Базель (Verein Radio Dreyeckland Basel) проти Швейцарії*, №10746/84, рішення Комісії від 16 жовтня 1986 року, Рішення та Звіти (DR) 49, п. 126; *Інформейинсверейн Лентіа (Informationsverein Lentia) та інші проти Австрії*, рішення від 24 листопада 1993 року, Серії А № 276, п. 13, § 27; *Радіо ЕйБіСі (Radio ABC) проти Австрії*, рішення від 20 жовтня 1997 року, Звід судових рішень та рішень 1997-VI, ст. 2197, § 27; *Брук (Brook) проти Сполученого Королівства*, №38218/97, 11 липня 2000 року; *Юнайтед Крістіан Бродкастерз Лтд (United Christian Broadcasters Ltd) проти Сполученого Королівства*, №44802/98, 7 листопада 2000 року; та *Демус (Demuth) проти Швейцарії*, №38743/97, § 30, ECHR 2002-IX).

75. Таким чином, необхідно визначити, чи є зазначені перешкоджання такими, що «передбачені законом», та таким, що переслідували одну чи кілька законних цілей відповідно третього речення параграфу 1 статті 10 чи параграфу 2 цієї статті, і були «необхідними в демократичному суспільстві».

76. Зважаючи це, Суд матиме на увазі, що відповідно до третього речення статті 10 § 1 держави мають право за допомогою системи ліцензування встановлювати спосіб, у який здійснюватиметься мовлення на своїх територіях, зокрема щодо його технічних аспектів. Видача ліцензії може залежати від таких умов як сутність та цілі запропонованої станції, її потенційної аудиторії на національному, регіональному та місцевому рівнях, прав та потреб спеціальної аудиторії і зобов'язань, що впливають з міжнародних правових документів. Це може призвести до перешкоджання, цілі якого визначені третім реченням параграфу 1, навіть якщо вони не відображають жодних цілей, визначених в параграфі 2. Проте допустимість такого перешкоджання повинна оцінюватися у світлі вимог параграфу 2 (див. *Юнайтед Крістіан Бродкастерз Лтд (United Christian Broadcasters Ltd) та Демус (Demuth)*, §§ 33, зазначене вище).

2. Чи було перешкоджання виправданим

(а) Доводи Сторін

77. Уряд зазначив, що критерії для видачі ліцензії на мовлення встановлені законом. Переможцем конкурсу став заявник, який отримав найбільшу кількість балів за результатами оцінки цих критеріїв. Отже, компанія-заявник була повідомлена про причини

20 РІШЕННЯ У СПРАВІ МЕЛТЕКС ЛТД (MELTEX LTD) ТА МЕСРОПА
МОВСЕСЯНА (MESROP MOVSESYAN) ПРОТИ ВІРМЕНІЇ
свого програшу у конкурсах, про які йде мова, оскільки вона знала, що

набрала менше балів, у порівнянні з іншими конкурентами, і не була визнана переможцем. Більше того, представник компанії-заявника безпосередньо був присутнім на всіх стадіях процесу в НКТР, які були відкритими, включаючи презентацію різних конкуруючих заявок і проведення рейтингового голосування. Це показує, що компанія-заявник мала можливість бути повідомленою про підстави відмови у видачі ліцензії.

78. Компанія-заявник зазначила, що НКТР була зобов'язана законом повідомити їй про причини відмови у видачі ліцензії. Сама лише присутність представників під час розгляду заявок конкурентів і проведенні рейтингового голосування, при якому, більше того, вказується лише загальний бал, не є належним наданням мотивованого рішення. Листи НКТР про оголошення результатів конкурсів не можуть розглядатись як повідомлення про причини таких рішень, оскільки не містять жодних мотивів, а лише оголошують про їх результати. Не мотивуючи свої рішення в частині пояснення оцінки конкурентних заявок, НКТР зробила неможливим встановити, чи були критерії, зазначені в розділі 50 Закону про мовлення, враховані при видачі ліцензії. Як наслідок, процес ліцензування був довільним і не відповідав вимогам закону.

79. Компанія-заявник також зазначила, що в усталених демократіях, прозорість і відкритість того, як органи державної влади приймають рішення, зіграло вирішальну роль у забезпеченні підзвітності, суспільної довіри і справедливості у процедурах органів державної влади, особливо у випадках, коли ці органи вирішують питання, пов'язані з основоположними правами. При відсутності мотивованого рішення не може бути доведена чесність, неупередженість та законність. Більше того, ненадання причин відмови перешкодило заявнику, який програв у конкурсі, у встановленні точної причини відмови щодо його заявок та ефективно оскаржити таку відмову. Так, у тих випадках, коли державний орган, такий як НКТР, наділений повноваженнями стосовно прав і має можливість приймати рішення відносно таких прав, система рейтингового голосування за відсутності додаткового забезпечення мотивованого рішення була неадекватною.

(б) Оцінка Суду

80. Перш за все в судовому розгляді необхідно встановити, чи була відмова у ліцензії на мовлення такою, що «передбачена законом» в розумінні статті 10. У відповідності із прецедентами, цей вираз, що також використовується у статтях 9 та 11 Конвенції, та вираз «відповідно до закону», вжитий у статті 8 Конвенції, не лише вимагають, щоб перешкодження правам, передбаченим в цих статтях, мало б відповідне підґрунтя в національному законодавстві, але також стосуються якості самого законодавства, про яке йде мова. Такий закон має бути доступним для зацікавлених осіб і сформульований з достатньою чіткістю з тим, щоб дозволити їм – у

разі необхідності, після відповідної консультації – передбачити, в тій мірі, в якій це можливо за певних обставин, наслідки, які дане рішення може спричинити (див., серед багатьох інших, *Maestri (Maestri)* проти Італії [GC], №39748/98, § 30, ECHR 2004-I).

81. Крім того національне законодавство має забезпечувати правовий захист від свавільного перешкоджання органів державної влади у реалізацію прав, гарантованих Конвенцією. В питаннях, що стосуються основоположних прав, таке втручання суперечило б принципу верховенства права як одному з основних принципів демократичного суспільства, передбаченого Конвенцією, оскільки орган виконавчої влади таким чином наділяється дискреційними повноваженнями, що виражаються в необмеженій владі. Отже, закон має визначати обсяг будь-яких дискреційних повноважень компетентних органів і порядок їх реалізації з достатньою ясністю, беручи до увагу законну мету таких заходів, та надавати особі адекватний захист від свавільного втручання. (див., *Rotaru (Rotaru) проти Румунії* [GC], № 28341/95, § ..., ECHR 2000 V, та *Хасан (Hasan) та Чауш (Chaus)* проти Болгарії [GC], № 30985/96, § 84, ECHR 2000-XI). Що стосується, зокрема, процедури ліцензування, Суд повторює, що спосіб, у який ліцензійні критерії застосовуються у процесі видачі ліцензії, має забезпечувати достатні гарантії проти свавілля, включаючи належне обґрунтування органом ліцензування його рішень про відмову у ліцензії на мовлення (див. *Глас Надежда ЕООД (Glas Nadezhda EOOD) і Анатолій Еленков (Anatoliy Elenkov) проти Болгарії*, зазначене вище, §§ 49-51).

82. Що ж стосується даної справи, Суд зазначає, що рішення НКТР про видачу ліцензії на мовлення іншим компаніям, аніж компанії-заявнику, ґрунтувалось на Законі про мовлення та інших додаткових правових актах. Розділ 50 Закону встановлює критерії, які НКТР має покладати в основу свого вибору при видачі ліцензії на мовлення. Такими критеріями є «переважання програм власного виробництва», «переважання програм, виготовлених у Вірменії», «технічні та фінансові можливості заявника» і «професійний рівень персоналу». Хоча ці критерії самі по собі видаються досить точними, Закон про мовлення не містить вимог, щоб орган ліцензування давав будь-які пояснення з приводу застосування цих критеріїв. Отже, орган ліцензування, в даній справі НКТР, не надав жодних причин своїх повторних відмов у видачі ліцензій компанії-заявнику. У кожному випадку НКТР просто оголосила переможця кожного конкурсу, не надаючи жодних обґрунтувань, чому заявка тієї чи іншої компанії відповідає необхідним критеріям у більшій мірі, ніж заявка компанії-заявника. Хоча НКТР і провела відкриті засідання, жодних рішень, які б містили обґрунтування видачі або відмови у видачі ліцензій на мовлення, не проголошувалось. Компанії-конкуренти просто представили свої заявки, після чого було проведено рейтингове голосування без будь-якого пояснення. Компанія-заявник та громадськість, таким чином, не були повідомлені про те, на якій

підставі НКТР ухвалила рішення щодо відмови у видачі ліцензій.

83. У зв'язку з цим Суд зазначає, що керівні принципи, прийняті Комітетом Міністрів Ради Європи в галузі регулювання мовлення закликають до відкритості та прозорості застосування положень, що регулюють процедуру ліцензування і, зокрема, рекомендує, щоб «[всі] рішення, які приймаються ... регуляторними органами ... були ... належним чином обґрунтованими» (див. п. 63 вище). Суд також зазначає, що до відповідних висновків дійшла і ПАРЕ в своїй Резолюції від 27 січня 2004 року відносно Вірменії, в якій вказала, що «невизначеність закону призве[ла] до того, що [НКТР] була наділена необмеженими (дискреційними) повноваженнями» (див. п. 65 вище). Суд вважає, що процедура ліцензування, при якій орган ліцензування не дає жодних обґрунтувань своїх рішень, не забезпечує адекватного захисту від свавільного перешкоджання органами державної влади у реалізації основоположного права на свободу вираження поглядів.

84. Суд, таким чином, приходить до висновку, що перешкоджання свободі компанії-заявника поширювати інформацію та ідеї, а саме сім відмов у видачі ліцензії, не відповідають вимогам законності, встановленим Конвенцією. А отже, не потрібно встановлювати, чи переслідували таке перешкоджання законну мету і, якщо так, чи було воно пропорційне переслідуваній меті.

85. Отже, мало місце, відповідно, порушення статті 10 Конвенції.

III. ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ, ПРО ЯКЕ СТВЕРДЖУЄТЬСЯ

86. Компанія-заявник скаржилась, що в обох випадках національні суди не змогли ухвалити мотивовані рішення. Більше того, в процесах відносно конкурсу на мовленні на частоті 63 Господарський суд порушив принцип рівності сторін. Компанія-заявник посилалась на статтю 6 § 1 Конвенції, яка, наскільки це відповідає, зазначає:

«При визначенні цивільних прав і обов'язків ... кожен має право на справедливий ... розгляд справи ... судом».

Прийнятність

1. Право на мотивоване рішення

87. Суд підтверджує, що стаття 6 § 1 зобов'язує суди давати мотивування своїх рішень, яке не може розумітись як вимога докладної відповіді на кожен аргумент сторін. В якій мірі суди зобов'язані давати роз'яснення, залежить від характеру рішення. Крім

того, необхідно брати до уваги, серед іншого, різноманітність доводів, які може позивач наводити суду, і різницю, яка існує в країнах-учасницях Договору у відношенні законодавчих положень, звичаїв, правових думок та уявлень щодо формулювання судових рішень. Тому питання про те, чи не виконав суд обов'язку стосовно мотивування свого рішення, можливо визначити лише у світлі обставин конкретної справи (див. *Xиро Балани (Hiro Balani) проти Іспанії*, рішення від 9 грудня 1994 року, Серії А № 303-В, ст.ст. 29-30, § 27). Більше того, відхиляючи апеляцію, апеляційний суд може, в принципі, просто схвалити мотиви рішення суду нижчої інстанції (див., зі змінами, *Хелле (Helle) проти Фінляндії*, рішення від 19 грудня 1997 року, Звід 1997 VIII, §§ 59-60; *Гарсія Руїз (García Ruiz) проти Іспанії* [GC], №30544/96, § 26, ECHR 1999 I; та *Хірвісаарі (Hirvisaari) проти Фінляндії*, №49684/99, § 30, 27 вересня 2001 року).

88. У даній справі компанія-заявник скаржилась, що судові рішення були необґрунтованими, оскільки Господарський суд повністю погодився з доводами НКТР, тоді як Касаційний суд повністю повторив висновки Господарського суду. Суд зазначає, що, однак, впливає з відповідних рішень, Господарський суд в обох процесах ретельно дослідив усі письмові та усні доводи сторін. Рішення від 23 березня 2004 року налічує п'ять сторінок, а рішення від 21 січня 2004 року - дві з половиною сторінки правого обґрунтування того, чому позов компанії-заявника не підлягає задоволенню. Той факт, що Господарський суд у своїх висновках погодився із доводами однієї із сторін, в даній справі – з доводами НКТР, не свідчить, що висновки суду були необґрунтованими. Що стосується мотивувань Касаційного суду, доводи компанії-заявника, заявлені до цього суду, були практично ідентичні тим, що вона наводила в Господарському суді. Більше того, повноваження Касаційного суду обмежені лише питаннями права. За таких обставин, неможливо сказати, що Касаційний суд не зміг надати мотивування лише тому, що погодився з рішенням суду першої інстанції і виклав їх у своєму рішенні.

89. З цього слідує, що ця частина заяви є явно необґрунтованою і має бути відхилена відповідно до статті 35 §§ 3 та 4 Конвенції.

2. Рівність сторін

90. Компанія-заявник скаржилась на те, що у процесі відносно проведення конкурсу на мовлення на частоті 63 Господарський суд порушив принцип рівності сторін, оскільки відхилив запити компанії-заявника і тим самим перешкодив їй у наданні доказів для обґрунтування свого позову.

91. Суд повторює, що саме національні суди можуть найкращим чином встановити належність доказів у справі. Більше того, Стаття 6

надає їм, як правило, право на визначення доцільності виклику свідків (див., наприклад, *Відаль (Vidal) проти Бельгії*, рішення від 22 квітня 1992 року, Серії А №235-В, § 33; та *Вержбіцкій (Wierzbicki) проти Польщі*, №24541/94, § 45, 18 червня 2002 року).

92. В даній справі запити компанії-заявника були досліджені Господарським судом, відмова стосовно яких була обґрунтована судом, і зазначене обґрунтування не видається довільним. Більше того, компанія-заявник мала змогу оскаржити такі відмови в поданій нею апеляції до Касаційного суду, який додатково дослідив та підтвердив доводи Господарського суду. А тому в даному випадку немає жодних проявів порушення права на справедливий судовий розгляд, гарантованого статтею 6 § 1 Конвенції. Відсутні будь-які докази того, що компанія-заявник була поставлена в істотно несприятливе становище по відношенню до опонента у будь-який спосіб.

93. З цього слідує, що ця частина заяви є явно необґрунтованою і має бути відхилена відповідно до статті 35 §§ 3 та 4 Конвенції.

IV. ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 14 КОНВЕНЦІЇ, ПРО ЯКЕ СТВЕРДЖУЄТЬСЯ, У ПОЄДНАННІ ІЗ СТАТТЯМИ 6 ТА 10 КОНВЕНЦІЇ

94. І нарешті, компанія-заявник скаржилась, що рішення НКТР і національних судів були політично вмотивованими. Вона стверджує, що НКТР не була незалежним та неупередженим органом, оскільки всі дев'ять її членів були призначені Президентом Вірменії. Компанія-заявник посилалась на статтю 14 у поєднанні із статтями 6 та 10 Конвенції, яка відповідно зазначає:

«Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою, такою як... політичні чи інші переконання...».

Прийнятність

95. Суд зазначає, що компанія-заявник не ставила питання щодо ймовірної політичної дискримінації та щодо порядку призначення членів НТРК в позовах до національних судів.

96. З цього слідує, що компанія-заявник не вичерпала національні засоби правового захисту, як того вимагає стаття 35 § 1 Конвенції, і тому ця частина заяви має бути відхилена відповідно до статті 35 § 4 Конвенції.

97. Що стосується судових процесів, розглянувши всі матеріали, що були в його розпорядженні, Суд так само вважає, що немає ніяких доказів, що підтверджують твердження компанії-заявника про те, що

національні суди перебували під впливом політичних міркувань при ухваленні рішення по заявлених компанією позовах.

98. З цього слідує, що ця частина заяви є явно необґрунтованою і має бути відхилена відповідно до статті 35 §§ 3 та 4 Конвенції.

V. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

99. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Матеріальні збитки

100. Компанія-заявник вимагає загалом 1 357 828 доларів США (приблизно 1 050 137 Євро) в якості компенсації матеріальних збитків. Ця сума включає втрачену вигоду щодо доходів від реклами та інвесторів, збитки від невикористаного обладнання і втрачену вигоду від договорів, які, як стверджує компанія-заявник, вона уклала після того, як 23 листопада 2001 року НКТР дозволила їй працювати на частоті 37 на невизначений період, і які компанії-заявнику довелося достроково розірвати після закінчення дії ліцензії на частоту 37.

101. Уряд заявив, що не існує жодного причинно-наслідкового зв'язку між порушенням статті 10, про яке стверджується, і заявленої суми компенсації. Це твердження було засноване лише на спекуляції з боку компанії-заявника, що у випадку, якби НКТР прийняла обґрунтоване рішення, компанія-заявник отримала б ліцензію на мовлення. Більше того, частина заяви, яка стосується втраченої вигоди від укладених договорів, виходить за межі даної заяви.

102. Суд вважає, що претензії стосовно втраченої вигоди мають спекулятивний характер (див. *Інформейнсверейн Лентіа (Informationsverein Lentia) та інші*, згадане вище, § 46; та *Радіо ЕйБіСі (Radio ABC)*, зазначене вище, § 41). Більше того, він не вбачає будь-якого причинно-наслідкового зв'язку між порушенням і матеріальними збитками в зв'язку з втратою невикористаного устаткування. Нарешті, що стосується втраченої вигоди від договорів, ця вимога виходить за рамки цієї заяви, оскільки не стосується конкурсу на частоту 37 або будь-яких інших можливих збитків, понесених в результаті конкурсів. Це питання, як уже зазначалось вище, знаходиться на розгляді Суду в межах іншої заяви, поданої компанією-заявником і зареєстрованої під №37780/02. Відповідно до вище зазначеного, Суд відхиляє вимоги компанії-заявника стосовно компенсації матеріальних збитків.

В. Моральна шкода

103. Компанія-заявник також вимагає 50 000 доларів США (приблизно 38 670 Євро) у якості компенсації моральної шкоди. Зокрема, постійні відмови НКТР у ліцензії і відмова у наданні причин такої відмови негативно вплинули на репутацію та імідж компанії. Крім того, працівники компанії-заявника та її директор відчували занепокоєння, розчарування, стрес, невпевненість та невизначеність в результаті порушення Конвенції і нездатності національних судів припинити таке порушення

104. Уряд стверджував, що визнання порушення саме по собі має бути достатньою справедливою сатисфакцією для компанії. Крім того, відсутній причинно-наслідковий зв'язок між передбачуваним порушенням і заявленою компенсацією моральної шкоди. Крім того, звертаючись до справ *Комінгерсоль С. А. (Comingersoll S.A.) проти Португалії* [GC], №35382/97, § 36, ECHR 2000 IV; та *Партія Свободи та Демократії (Freedom and Democracy Party) (ÖZDEP) проти Туреччини* [GC], №23885/94, § 57, ECHR 1999 VIII, Уряд заявив, що рішення Суду, у яких моральна шкода була присуджена за почуття розчарування чи невпевненості директорів чи працівників юридичної особи, не можуть застосовуватись в даній справі, оскільки вони стосувались інших статей Конвенції і вказані в них ситуації відрізняються від тих, що наявні у даній справі.

105. Суд підтверджує, що для того, щоб права, гарантовані Конвенцією, були ефективними, він має бути уповноваженим призначати грошові компенсації моральної шкоди також і для комерційних компаній. У таких справах слід враховувати репутацію компанії, невизначеність у плануванні діяльності компанії, порушення в управлінні компанією (для якого не існує точного методу розрахунку наслідків) і, нарешті, занепокоєння і незручність у керівництва компанії (див. зі змінами *Комінгерсоль С. А. (Comingersoll S.A.)*, зазначене вище, § 35). Суд вважає, що нездатність НТРК застосовувати критерії ліцензування в кожному випадку у відповідності зі статтею 10, зокрема, її відмова надати будь-які обґрунтування її неодноразових відмов стосовно заявок компанії-заявника, повинно було викликати розчарування і невизначеність керівництва компанії, які не можуть бути компенсовані лише визнанням порушення (див. з відповідними змінами *Партія Свободи та Демократії (Freedom and Democracy Party) (ÖZDEP)*, зазначене вище, § 57). Тому Суд, керуючись принципом справедливості, присуджує компанії-заявнику 20 000 євро в якості компенсації моральної шкоди.

С. Судові витрати

106. Компанія-заявник також вимагала 11 959 доларів США (приблизно 9 250 євро) та 10 736,48 фунтів стерлінгів (приблизно 16 050 євро) в якості компенсації судових витрати при зверненні до Суду. Ці витрати включають:

(a) 9 775 доларів США - оплата двох представників (42,5 та 51 години по 50 доларів США та 150 доларів США за годину відповідно);

(b) 2 184 доларів США – витрати на перекладачів;

(c) 9 112,48 фунтів стерлінгів - оплата чотирьох юристів, які проживають в Сполученому Королівстві, в тому числі трьох адвокатів КНРР та одного баристера (загалом 32 и 28 годин відповідно, по 150 фунтів стерлінгів за годину);

(d) 260 фунтів стерлінгів – адміністративні витрати, понесенні КНРР;

(e) 1 364 фунтів стерлінгів - дорожні витрати, понесені двома адвокатами КНРР під час поїздки в Єреван.

Компанія-заявник надала детальний розрахунок своїх вимог.

107. Уряд, по-перше, наполягав на тому, заявлені суми мають бути зменшені вдвоє, оскільки лише компанія-заявник має право на справедливую компенсацію, а не другий заявник. По-друге, компанія-заявник користується занадто великою кількістю адвокатів, не дивлячись на те, що справа не є настільки складною, щоб у цьому була необхідність. Нарешті, вимоги стосовно національних юристів не були належним чином підтверджені документально, так як компанія-заявник не надала жодних контрактів, що підтверджують домовленості з адвокатами про надання юридичних послуг на погодинній основі. Крім того, погодинна оплата національних адвокатів була надмірною.

108. У відповідності із практикою Суду, заявник має право на компенсацію судових витрат лише в тому обсязі, в якому було доведено, що вони фактично понесені і є необхідними, а також є розумними щодо їх величини. В даній справі Суд, зазначає, що не було надано обґрунтованих витрат на перекладачів. Що стосується гонорарів юристів, Суд вважає, що не всі судові витрати були необхідними та обґрунтованими, включаючи поїздку адвокатів КНРР в Єреван та вказує на значне дублювання в роботі, що була проведена іноземними та національними представниками відповідно до звітів обліку робочого часу. Крім того, необхідно зменшити суму вимог, оскільки частина заяви компанії-заявника була визнана непринятною. Провівши власну оцінку, ґрунтуючись на наявній інформації і справедливості рішення, Суд присудив компанії-заявнику 10 000 євро в якості компенсації судових витрат, які будуть перераховані у фунтах стерлінгів на банківських рахунок представників компанії в Сполученому Королівстві.

D. Пеня

109. Суд вважає, що пеня повинна розраховуватись відповідно до граничної відсоткової ставки Європейського Центрального Банку, до якої слід додати три відсотки річних.

НА ЦИХ ПІДСТАВАХ СУД ОДНОСТАЙНО

1. *Проголошує* заяву компанії-заявника відносно статті 10 Конвенції прийнятною, а інші вимоги заяви - неприйнятними;
2. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 10 Конвенції;
3. *Постановляє*,
 - (a) що держава-відповідач має сплатити компанії-заявнику протягом трьох місяців з дати, коли рішення стане остаточним відповідно до статті 44 § 2 Конвенції, наступні суми:
 - (i) 20.000 євро (двадцять тисяч євро) плюс будь-які податки, які можуть стягуватись в якості відшкодування моральної шкоди в перерахунку на національну валюту відповідача по курсу, що діє на день виплати;
 - (ii) 10.000 євро (десять тисяч євро) плюс будь-які податки, які можуть стягуватись в якості відшкодування судових витрат, які будуть переказані у фунтах стерлінгів на банківський рахунок представників компанії-заявника в Сполучене Королівство;
 - (b) що після збігу вище зазначених трьох місяців і до моменту виплати відсотки мають нараховуватись в розмірі граничної відсоткової ставки Європейського Центрального Банку, до яких слід додати три відсотки річних.
4. *Відхиляє* інші вимоги компанії-заявника стосовно компенсації.

Викладено англійською мовою, повідомлено письмово 17 червня 2008 року відповідно до Правил 77 §§ 2 та 3 Регламенту суду.

Сантьяго Куесада
(Santiago Quesada)
Секретар секції

Жозеф Касадеваль
Josep Casadevall
Головуючий